

Aikakauskirja Kasvatus

Abstraktit

Matveinen, Tiina – Havu-Nuutinen, Sari – Kärkkäinen, Sirpa. 2021. MONILUKUTAIDON MÄÄRITTÄVÄT JA MONILUKUTAIDON OPETUSTA OHJAAVAT KESKEISET TEKIJÄT – ASiantuntijoiden Käsityksiä Monilukutaidosta. *Kasvatus* 52 (2), 149–163.

Tässä artikkelissa tarkastellaan, miten asiantuntijat määrittävät monilukutaitoa ja mitkä ovat monilukutaidon opetusta ohjaavat keskeiset tekijät. Tutkimuksen teoreettisena viitekehyksenä on monilukutaidon pedagogiikka eli monilukutaidon opetuksen järjestämisen näkökulma perusopetuksessa. Tutkimusaineisto koostuu kuuden eri tieteen- ja ammattialan asiantuntijoiden teemahaastatteluista, jotka analysoitiin laadullisesti aineistolähtöisellä sisällönanalyysillä. Asiantuntijoiden mukaan monilukutaitoa määrittävät erilaiset representaatiot ja symbolijärjestelmät, sosiaalinen ja teksteihin kohdistuva vuorovaikutus, asiiasältöjen ymmärtäminen ja kriittinen ajattelu sekä monikielisyys. Monilukutaidon opetusta ohjaavat merkitykselliset ja multimodaaliset eli eri aistikanavia hyödyntävät sisällöt, joita opetetaan holistisesti ja oppilaan yksilöllisyys huomioiden. Monilukutaitoa tukevat oppimisympäristöt ovat monipuolisia ja koulun ulkopuolelle suuntautuvia. Monilukutaidon opetuksessa korostuu yhteistyö lukemista ja kirjoittamista edistävien toimijoiden, kuten kirjaston kanssa. Tavoitteena on opetusta ohjaavia keskeisiä tekijöitä tunnistaa edistää homogeenisempaa kielitietoista koulua. Tutkimuksen tulokset tarjoavat monilukutaidosta yhtenäisen, eri tieteenaloja syntetisoivan näkökulman, joka tukee monilukutaidon ymmärtämistä käsitteellisesti sekä rohkaisee kehittämään monilukutaidon opetusta integroidusti eri oppiaineiden yhteistyönä.

Asiasanat: monilukutaito, multimodaalisuus, monilukutaidon opettaminen, monilukutaitopedagogiikka

Metsäpelto, Riitta-Leena – Heikkilä, Mirva – Hangelin, Sanna – Mikkilä-Erdmann, Mirjamaija – Poikkeus, Anna-Maija – Warinowski, Anu. 2021. OSAAMISTAVOITTEET LUOKANOPETTAJAKOULUTUKSEN OPETUSSUUNNITELMISSA: NÄKÖKULMANA MONIULOTTEINEN OPETTAJAN OSAAMISEN PROSESSIMALLI. *Kasvatus* 52 (2), 164–179.

Tässä tutkimuksessa analysoitiin kahden yliopiston luokanopettajakoulutuksen opetussuunnitelmatekstejä selvittäen, miten tekstien sisältämät tavoitteet ilmentävät opettajan työssä olennaisia osaamisalueita. Analyysi toteutettiin teoriaohjaavalla sisällönanalyysillä, joka nojasi kehittämäämme Moniulotteiseen opettajan osaamisen prosessimalliin (MAP). Tulokset osoittivat, että pääosa yleisistä ja opintojaksokohtaisista osaamistavoitteista liittyi opettamisen ja oppimisen tietoperustan rakentamiseen, erityisesti sisältötietoon ja pedagogiseen sisältötietoon. Myös kognitiiviset osaamisalueet korostuivat opetussuunnitelmateksteissä, ja ne painoutuivat tutkimuksen tekoon liittyviin tiedonkäsittelyn taitoihin sekä akateemisiin tekstitaitoihin. Sen sijaan sosiaalisia taitoja ja persoonallisia orientaatioita koskevat osaamistavoitteet näkyivät opetussuunnitelmateksteissä selvästi vähemmän. Ammatilliseen hyvinvointiin kytkeytyviä osaamistavoitteita ei sisällynyt opetussuunnitelmateksteihin juuri lainkaan. Tietoa MAP-mallissa kuvattujen opettajien ydinosaamisalueiden painotuksista opetussuunnitelmissa voidaan käyttää koulutuksen suunnitelmallisessa ja tutkimusperustaisessa kehittämisessä.

Asiasanat: osaaminen, luokanopettajat, opettajankoulutus, opetussuunnitelmat

Kivimäki, Mirka – Karila, Kirsti – Alasuutari, Maarit. 2021. PERHEPÄIVÄHOITO- JA PÄIVÄKOTI-INSTITUUTIO VARHAISKASVATUKSEN KUNNALLISTEN VIRANHALTIJOIDEN PUHEESSA. *Kasvatus* 52 (2), 180–193.

Tutkimuksessa tarkasteltiin perhepäivähoito- ja päiväkotinstituutioiden tuottamista varhaiskasvatuksesta vastaavien kunnallisten viranhaltijoiden puheessa. Tutkimus tehtiin kymmenessä suomalaisessa kunnassa, ja aineistona käytettiin teemahaastatteluja (N = 42). Perhepäivähoito ja päiväkotitoiminta ymmärrettiin diskursiivisen institutionalismin näkökulmasta sosiaalisina käytäntöinä, joiden merkitykset ilmenevät ja muuttuvat varhaiskasvatuksen instituutioiden kielenkäytössä. Aineistoa analysoitiin diskursiivisesti, ja puheesta erotettiin vaihtelevia tapoja puhua perhepäivähoidosta ja päiväkotitoiminnasta. Löydetyissä puhetavoissa perhepäivähoidolle ja päiväkotitoiminnalle tuotettiin erilaiset tehtävät ja käyttäjät. Tulokset osoittavat, että yhdenmukaisesta lainsäädännöstä huolimatta perhepäivähoito ja päiväkotitoiminta asettuvat keskenään erilaisiin asemiin puheessa, jolla perustellaan varhaiskasvatuksen järjestämistä kunnissa. Tutkimus nostaa esille kysymyksen näiden kahden instituution asemasta tulevaisuudessa osana suomalaista varhaiskasvatusta ja sen kehittämistä.

Asiasanat: varhaiskasvatus, perhepäivähoito, päiväkodit, instituutiot, diskurssintutkimus

Kurtelius, Tuulikki – Kumpulainen, Kristiina. 2021. ALAKOULUIKÄISTEN LASTEN KOKEMUKSIA YKSINÄISYYDESTÄ. *Kasvatus* 52 (2), 194–208.

Tässä artikkelissa tutkitaan alakouluikäisten lasten kokemaa yksinäisyyttä. Tutkimusaineistona ovat kolmansien luokkien oppilaiden (n = 22) vapaamuotoiset kirjoitukset ja piirustukset heidän omista yksinäisyyden kokemuksistaan. Aineisto tuotettiin syksyllä 2016 äidinkielen oppitunnin aikana. Tutkimuksen tavoitteena on ymmärtää ja tulkita, minkälaisia merkityksiä lasten tuottama aineisto kertoo yksinäisyydestä. Tutkimusaineisto tuotettiin lapsinäkökulmaisesti ja sitä tarkasteltiin teoriaohjaavan fenomenologisen tutkimusperinteen mukaisesti. Aineiston analyysissä hyödynnettiin Hymelin, Tarullin, Hayden Thomsonin ja Terrell-Deutschen kehittämää kvalitatiiviseen tutkimukseen sopivaa analyysimallia, jossa lasten omat käsitykset ja kokemukset yksinäisyydestä on jaoteltu kolmeen toisiinsa kietoutuvaan ulottuvuuteen: affektiivisiin, kognitiivisiin ja vuorovaikutuksen kontekstiin liittyviin kokemuksiin. Lasten kertomukset ja kuvat viestittivät yksinäisyyden liittyvän vahvasti emotionaalisiin kokemuksiin sekä vertaissuhteissa ilmenneisiin ongelmiin. Yksinäisyys näyttäytyi lasten muistikuvissa moniulotteisena ja kontekstisidonnaisena ilmiönä, jossa he tasapainottelevat puutteellisilla vuorovaikutustaidoilla. On tärkeä ymmärtää lasten kokemuksilleen antamia merkityksiä, kun pohditaan varhaista puuttumista yksinäisyyden vähentämiseksi.

Asiasanat: yksinäisyys, lapsilähtöisyys, vuorovaikutus, kokemuksellisuus

Tuominen, Heta – Kuusi, Anna – Pulkka, Antti-Tuomas – Tapola, Anna – Niemivirta, Markku. 2021. TÄYDELLISYYTEEN PYRKIMISTÄ JA HUOLTA OMISTA SUORITUKSISTA? LUKIOLAISTEN PERFEKTIONISMI JA OPISKELUHYVINVOINTI. *Kasvatus* 52 (2), 209–222.

Tässä tutkimuksessa selvitettiin, 1) minkälaisia perfektionismiprofiileja voidaan tunnistaa lukiolaisilla (N = 434) ja 2) miten ne ennustavat opiskeluintoa ja -uupumusta. Tutkimuksen keskeinen oletus oli, että perfektionismin ulottuvuudet – perfektionistiset pyrkimykset ja huolet – painottuvat lukiolaisilla eri tavoin ja että nämä painotukset eli profiilit ovat eri tavoin yhteydessä opiskelijoiden hyvinvointiin. Latentin profiilianalyysin avulla tunnistettiin neljä erilaista perfektionismiprofiilia:

huolestuneet (suhteellisen matalat pyrkimykset ja paljon huolia; 37 %), *kunnianhimoiset* (korkeat pyrkimykset ja vähän huolia; 28 %), *ei-perfektionistit* (matalat pyrkimykset ja vähän huolia; 24 %) ja *perfektionistit* (korkeat pyrkimykset ja paljon huolia; 12 %). Sekä *perfektionistit* että *kunnianhimoiset* olivat innostuneita opiskelusta, mutta *perfektionistit* kokivat enemmän väsymystä ja riittämättömyyden tunteita opiskelijana, kun taas *kunnianhimoisten* opiskelu-uupumus oli vähäistä huolimatta heidän korkeasta tavoitetasostaan. *Huolestuneet* asennoituivat opintoihinsa kyynisemmin kuin muut opiskelijat ja kokivat yhtä paljon väsymystä ja riittämättömyyttä kuin *perfektionistit*. Tuloksemme osoittavat, että huoli omista suorituksista ja tyytymättömyys niihin linkittyy opiskelu-uupumukseen – silloinkin, kun huolet yhdistyvät sinänsä suotuisaan korkeiden tavoitteiden asettamiseen.

Asiasanat: perfektionismi, hyvinvointi, opiskeluinto, opiskelu-uupumus, lukio, henkilösuuntautunut lähestymistapa

Valkonen, Satu – Pesonen, Jaana – Brunila, Kristiina. 2021. VARHAISKASVATUKSEN MARKKINAT – NÄKÖKULMANA YKSITYISTYVÄT PALVELUT. *Kasvatus* 52 (2), 223–234.

Tarkastelemme tässä artikkelissa varhaiskasvatuksen palvelujärjestelmän yksityistymistä ja selvitämme, millaisesta yhteiskunnallisesta ilmiöstä varhaiskasvatuksen markkinoitumisessa Suomessa on kyse. Markkinoitumisen ymmärrämme sisältävän yleisesti ne prosessit, joissa liiketoiminnan arvot, pyrkimykset ja käytännöt alkavat saada jalansijaa kasvatusinstituutioissa ja niitä koskevassa julkisessa keskustelussa. Analysoimme palvelujärjestelmän yksityistymistä suuntaamalla huomiomme yksityisten päiväkotien määrän ja laadun muutoksiin sekä siihen, miten koulutuksen muuttuva hallinta kytkeytyy palveluiden tuottamiseen. Hyödynnämme tutkimusaineistona tilastoja ja julkisia aineistoja varhaiskasvatuksen palvelujärjestelmistä. Hallinnan viitekehys nostaa esille koulutuksen globaalia, kansallista ja paikallista hallintaa sekä optimoinnin ja tehostamisen vaikutuksia kasvatuksen ja koulutuksen järjestämisen ehtoihin ja sisältöihin. Käsittelemme myös jo nyt havaittavissa olevia, mutta myös mahdollisia tulevia kehityssuuntauksia.

Asiasanat: varhaiskasvatus, yksityistyminen, palvelujärjestelmä, markkinat, hallinta

Silvola, Anni – Gerdimiene, Egle – Pursiainen, Jouni – Rusanen, Jarmo – Muukkonen, Hanni. 2021. OPPIMISANALYTIKKA JA EETTISET KYSYMYKSET: LAADULLINEN META-ANALYYSI. *Kasvatus* 52 (2), 235–248.

Oppimisanalytiikan eettiset kysymykset ovat herättäneet laajaa kiinnostusta viimeaikaisessa tutkimuksessa. On tunnistettu, että eettiset kysymykset sisältävät ristiriitaisuuksia, eivätkä nykyiset ohjeistukset tarjoa riittävästi tukea eettisten kysymysten ratkomiseen eri konteksteissa. Tämä artikkeli jäsentää oppimisanalytiikan eettisiä kysymyksiä ja niiden ratkaisuehdotuksia tarkastelemalla, 1) millaisten viitekehysten avulla eettisiä kysymyksiä on jäsennetty aiemmissä tutkimuksissa sekä 2) millaisia eettisiä haasteita ja niiden ratkaisuehdotuksia on tunnistettu oppimisanalytiikan eri toimijatasoilla. Tulosten perusteella lainsäädännön näkökulmien hyödyntäminen viitekehystenä on ollut jäsentynyttä ja toimijatasoilla eettisiä haasteita on tarkasteltu eniten instituutioiden näkökulmasta. Oppimisanalytiikan taustalla vaikuttavien arvojen ja epistemologisten käsitysten tekeminen näkyviksi sekä oppimisen tutkimuksen linkittäminen eettisten kysymysten tarkasteluun nousivat tärkeiksi kehittämiskohteiksi. Lisäksi opiskelija- ja henkilökuntatason näkökulmien tarkastelu tarkentaa eettisten kysymysten tarkastelua ja tuo uusia

näkökulmia niiden ratkaisemiseen eri käyttökonteksteissa.

Asiasanat: oppimisanalytiikka, digitalisoituminen, etiikka, koulutus, oppiminen